

Je ministerský mariáš „cinknutý“?

Sociální karty s asociálními efekty

Není úkolem politiků stavět se do pozice feudálů, kteří rozhodují o poddaných

„Svojí politikou jste způsobili, že občané ztratili důvěru ve stát a jeho instituce, že se v důsledku toho aktivizují různé extremistické až fašizoidní skupiny a roste kriminalita a hlavně že komunistům rapidně stoupají preference. To je velmi hanebný výsledek vašeho dvouletého vládnutí. To nepadá jen na vaši hlavu, ale i na hlavu premiéra Nečase, prosím vás, vyříd'te mu to.“ Tuto zdrcující kritiku si podle deníku Insider vyslechl ministr Jaromír Drábek od ředitele úřadu práce v Litoměřicích Ivana Vilíma.

Zdále však nejde o jediná slova nespokojenosti, která se valí na představitele Ministerstva práce a sociálních věcí ČR (dále MPSV). Po novém informačním systému, na který nebylo vypsáno výběrové řízení a jehož spuštění provázela řada problémů, je trnem v oku mnoha lidí další projekt ministerstva: **sociální karty (sKarty)**. Znamenají zásadní změnu sociálního systému v České republice a kvůli nim jednal se zástupci MPSV i ombudsman Pavel Varvařovský, bohužel, podle jeho vlastních slov, nespokojivě. Veřejný ochránce práv proto informoval o nejproblematičtějších aspektech sKarty Poslaneckou sněmovnu a vyzval zákonodárce, aby zvážili možnost obrátit se na Ústavní soud. Od července probíhá tzv. ověřovací provoz celé systému, na konci srpna už byly sKarty distribuovány do celé ČR.

Ombudsman: Protiprávní aspekty tzv. Karty sociálních systémů (sKarty)

Přes sKarty u České spořitelny chce stát vyplácet sociální dávky a příspěvky. Jedním ze zásadních problémů je však podle veřejného ochránce práv zpoplatnění některých služeb a transakcí na kartě. Lidé budou mít jeden výběr

Ombudsman Pavel Varvařovský

v měsíci zdarma, za další budou platit šest korun. Za výběr u jiných bank si připlatí 40 korun. Zpoplatnění ale vidí ombudsman jako rozpor s právem každého na pomoc v hmotné nouzi. Navíc lidé z menších obcí budou muset k bankomatům dojíždět, což především pro lidi s handicapem bude znamenat problémy. Ovšem sKarta má podle kanceláře ombudsmana i **právní chyby, například je veřejnou listinou, a přesto jsou její náležitosti zakotveny pouze v prováděcím právním předpise.**

Předseda NRZP: Je to velká bariéra, týkající se dvou set tisíc lidí

Na tyto argumenty navazuje Václav Krása, předseda NRZP: „Nám sKarty vadí především proto, že čtyřicet procent příjemců pobírá dávky prostřednictvím poštovních poukázek a oni nebudou schopni – hlavně lidé se zdravotním postižením, ale i senioři – využít této karty k tomu, aby se dostali k penězům. Oni opravdu neumí využívat bankomaty, nedostanou se k nim, protože **každý bankomat je bariérový.** To je samozřejmě špatné. My chceme žít samostatně, snažíme se odstraňovat všechny bariéry, které nám v tom brání, a právě toto je jedna z velkých bariér, která se nyní připravuje. Přitom se to týká až dvou set tisíc lidí.“

Ministr Jaromír Drábek uvádí jako velkou výhodu sKart to, že oproti třem tisícům poštovních úřadů, na nichž je

možné vyzvednout peníze z poukázek, existuje 65 tisíců platebních terminálů (například v obchodech), kde se sKartou dá opeřovat. Ovšem Václav Krása to vidí jinak: „Terminály v obchodech mají pouze velká nákupní střediska a v menších obcích je prakticky nenajdeme. Pan ministr říká, že lidé si budou moci vybírat peníze takzvaným **cash back**, což znamená, že vám přímo na prodejně vyplatí třeba 500 korun. Tento systém však v České republice ještě běžně nefunguje, jen v některých obchodech a pouze na malé částky. Kromě toho, bankomaty

Předseda NRZP Václav Krása

Ministr Jaromír Drábek

umí dávat pouze sudá čísla 200, 400 korun a podobně. Čili **zbytkové částky, například u přídávku na dítě, budou jakoby nedobytné**. Celý systém je podle našeho názoru nedomyšlený a je spíš dělaný za jediným účelem: **aby se ty peníze zhodnotily nějakým způsobem pro někoho jiného...** A pak je tady ještě jeden aspekt. Když stát rozhodne o tom, že někomu přisoudí nějakou pomoc, tak se domnívám, že **je odpovědností státu, aby tu pomoc doručil, a ne aby za tu pomoc klient dále platil**. Jestliže má někdo třeba osmitisícový příspěvek na péči, tak vůbec nerozumím tomu, proč má z tohoto příspěvku nějakému distributorovi platit.“

Abyste toho nebylo málo, sKartou hrozí i zabavení všech dávek při exekuci. Ministerstvo práce a sociálních věcí však uzavřelo gentlemanskou dohodu s Exekutorskou komorou, že sKartové účty nebudou exekutoři zahrnovat do výkonu rozhodnutí. K tomu Václav Krása dodává: „V našem státě nejsou dodržovány zákony. Já nevěřím žádným gentlemanským dohodám, to ať se na mě nikdo nezlíbí. Uvedu příklad – v našem správním řádu je stanovena maximálně tříměsíční lhůta pro vyřízení jakékoliv žádosti o příspěvek na péči, o důchod a tak dále. Průměrná doba správního řízení u nás je ale půl roku až devět měsíců a nikdo se tím nezabývá. Stát porušuje zákon ve velkém měřítku a tady mi bude někdo říkat, že je nějaká gentlemanská dohoda a že má platit? Nezlobte se, ale tomu já opravdu nevěřím.“

Nový systém vyplácení pomoci od státu přes sKarty zajišťuje Česká spořitelna (pozor – navzdory svému názvu patří Rakušanům), která zvítězila v tendru a má smlouvu na 12 let. Ročně by přes ni na dávkách mělo protéci asi 80 miliard korun. Ministr Drábek tvrdí, že díky novince stát za rozesílání peněz ušetří ročně čtvrt

miliardy a také „se zvýší komfort“ příjemců. Sociální kartu dostanou postupně všichni příjemci sociálních dávek s výjimkou důchodů a nemocenských. Na úřadech práce budou karty vystaveny zdarma – případné ztráty pak vyjdou klienty na 240 Kč – a celkem půjde o zhruba 900 tisíc lidí.

Například v Ústeckém kraji rozjeli zkušební provoz sociálních karet od letošního srpna a tamější radní Martin Klika přidává další výhradu: „Za nesmyslné považují vyplácení dávek na účet v České spořitelně těm příjemcům, kteří mají účet u jiné banky a dávku si tam jednorázově převedou okamžitě, příkazem zadaném na kontaktním pracovišti ÚP, nebo prostřednictvím bankomatu. Potom ale vedení účtu u České spořitelny a vydávání sKarty takovému člověku postrádá smysl. Je to jen další zbytečný výdaj.“

Jak je to ve světě

Projekt sociálních karet, podle ministerstva, využívá zkušenosti z již funkčních projektů v zahraničí. Tyto se ale v mnoha ohledech od projektu sKarty liší (viz níže vyjádření NRZP ČR). Projekty pro distribuci sociálních dávek jsou např. v Itálii, Holandsku, Polsku, Španělsku, Rusku a dalších státech Evropy i celého světa. Některé státy úspěšně distribuují prostřednictvím platebních karet i starobní důchody (Pension Card v Itálii) či podporu v nezaměstnanosti (Mississippi Card v USA). Prostřednictvím platebních karet jsou distribuovány i jednorázové podpory v nouzi například při povodních, zemětřešeních apod.

Např. v Itálii byl systém úspěšně zaveden již v roce 2008 pod názvem „Carta Acquisti“. Projekt je ale nastaven tak, že uživatelé nemohou vybírat hotovost, ale mohou kartou platit v sítích obchodů. Svůj aktuální zůstatek zjistí na poště, v bankomatech, na webových stránkách či

v některém ze dvou telefonických center, která byla pro projekt zřízena. Výhodou je, že řada obchodníků poskytuje držitelům daných karet slevy (lékárny, hypermarkety, mobilní operátoři...).

Podle ministerstva je přechod od výplat hotovosti k platebním kartám přirozeným vývojem ekonomického prostředí a Česká republika se jen připojí ke skupině svých předchůdců.

Jak je to s poplatky? ČS nakonec poplatek za cash back ruší, a to pro všechny

Česká spořitelna se zuby nehty brání nařčením, že na své sociální kartě vydělává na příjemcích sociálních dávek prostřednictvím nadbytečných poplatků. Minimálně v případě jednoho se jí to však bránilo jen velmi těžko – jednalo se o službu výběru hotovosti na pokladnách u obchodníků, tzv. **cash back**, o které se výše zmínil Václav Krása. Služba je v České republice poskytována cca 7 let – ČSOB a Poštovní spořitelna – postupem času se přidaly další banky. Ze skupiny retailových bank, jejichž sazebníky jsou k dispozici na internetu, službu cash back mohou čerpat zdarma všichni spotřebitelé vyjma části klientů Air Bank (u Malého tarifu) a také až do konce srpna České spořitelny. Za službu museli platit „jen“ klasičtí zákazníci České spořitelny (6 Kč), kteří to dělají dobrovolně – ti se ovšem mohou kdykoliv sbalit a přejít k jiné bance – ale poplatek měli hradit i majitelé sKarty, jimž povinnost využívat služby České spořitelny přikáže stát formou zákona. O poplatku se začalo mluvit, množily se protesty a NRZP ČR podala podnět k antimonopolnímu úřadu na přezkum obchodní veřejné soutěže na provozování Karty soc. systémů (viz závěr textu). A ČS zareagovala: k 1. září poplatek za cash back zrušila! Otázkou je, proč je cash back ve smlouvě mezi ministerstvem práce a soc. věcí a ČS nadstandardní službou, která je zpoplatněna? Vyplývá z toho jednoznačně, že **ministerští úředníci občanům této země zcela bez skrupulí lžou!** Nic na tom nezmění ani ochota ČS k samostatné akci.

NRZP ČR: Nesmyslný projekt

Zástupci rady jsou přesvědčeni o tom, že koncept sKarty je v zásadě z logických důvodů nesmyslný, a nejenže nepřináší žádné zlepšení komfortu pro příjemce dávek, ale je pro ně i dražší. Je potřeba si uvědomit některé souvislosti. Kdyby MPSV ČR mělo opravdový zájem na snížení nákladů při výplatě dávek, což MPSV ČR používá jako hlavní argument, snažilo by se vytvořit takové legislativní prostředí, které by motivovalo občany k zakládání běžných účtů u kterékoliv

banky. Je však nelogické, aby občan, který má například běžný účet u ČS a.s., si musel povinně otevřít u téže banky další účet k zaslání dávků (například příspěvek na mobilitu či příspěvek na péči). Tento další účet však slouží pouze pro tuto dávku. Dosud takovému občano- vi chodí dávky na jeho běžný účet u ČS a.s. a ten s ní dále hospodaří. Je to zcela nelogické a i proti zdravému rozumu.

Na **happeningu**, který proběhl ve čtvrtek 30. srpna 2012 (po uzavěrci tohoto čísla Vozky) přímo před vchodem na MPSV ČR, byla veřejnost seznámena s výzvou předsedovi vlády ČR Petru Nečasovi, aby vláda rozhodla o pozastavení distribuce sKarty.

Hlavními důvody protestu NRZP ČR proti Kartě sociálních systémů jsou:

- Stanovisko ombudsmana, který odmítá propojení veřejné listiny (průkazka ZTP) s platební kartou. Ombudsman vyzval zákonodárce, aby podali ústavní stížnost, neboť tento princip je nepřijatelný.

- Zavedení tohoto systému je ukázkovým příkladem nepřímé diskriminace, tak jak ji charakterizuje zákon č. 189/2009 Sb., tzv. antidiskriminační zákon (obecné ustanovení diskriminuje určitou skupinu občanů k přístupu ke službám).

- Lživé tvrzení České spořitelny a.s. i MPSV ČR, že v zahraničí jsou funkční projekty distribuce dávek prostřednictvím platebních karet (jsou uvedeny státy Itálie, Holandsko, Polsko, Španělsko, Rusko a další). NRZP ČR zadala průzkum užívání platebních karet při distribuci dávek. **Ve všech výše uvedených zemích je tento systém používán pouze u tzv. chudinských dávek, kde hrozí, že tyto dávky nebudou použity k nákupu potravin.** Vždy se však jedná o platební karty. Nikde v těchto zemích neexistuje spojení veřejné listiny (průkaz TP, ZTP

a ZTP/P) a platební karty.

- Většina bankomatů je pro různé osoby nepřístupná jak z hlediska vzdálenosti, tak i bariérovosti. Tudiž je zřejmé, že desítky tisíc lidí si nebudou moci vybrat finanční prostředky. Pokud je budou vybírat z jiných bankomatů než ČS, zaplatí za každou transakci 40 korun.

- Přibližně 40 % seniorů a osob se zdravotním postižením pobírá dávky prostřednictvím poštovních poukázek. Tato služba je poskytována bezplatně. Zavedením Karty sociálních systémů bude každý příjemce muset platit za doručení peněz poštovní poukázkou.

- Všichni držitelé sKarty si budou muset otevřít účet u České spořitelny a.s., který bude určen pouze k transakcím s těmito dávkami (viz výše).

- MPSV ČR neustále uvádí, že držitelé sKaret si budou moci nakupovat jejich prostřednictvím v obchodních řetězcích, prodejnách COOP a podobně. Je to zcela účelová a nepravdivá argumentace. Příspěvek na péči je určen na nákup služeb a nikoliv na nákup potravin, na což jsme přitom MPSV ČR neustále upozorňovali. Poskytovatelé služeb nemají platební terminály a je možno jim platit pouze hotově, anebo převodem z účtu na účet. Avšak jakákoliv jiná transakce z účtu sKarty bude zpoplatněna.

- Zásadním problémem sKarty jako platební karty je skutečnost, že sKarta bude při různých žádostech kopírována jako důkaz toho, že žadatel je držitelem průkazu TP, ZTP a ZTP/P. Řada dávek je tímto kopírováním dokladu podmíněna. Tímto kopírováním však druhá strana bude mít k dispozici identifikační číslo platební karty, což je velmi nebezpečné z důvodu zneužití této karty. Na internetu je možnost se dostat k detailním informacím o této kartě.

- Současný stav, kdy smlouvy o založení speciálního bankovního účtu se uzaví-

rají na pobočkách Úřadu práce – stát tak prostřednictvím Úřadu práce dělá dealera privátnímu subjektu České spořitelně a. s. Domníváme se, že tím došlo k porušení všech principů, které jasně definují úlohu státu a úlohu privátních subjektů.

Podnět k antimonopolnímu úřadu

Na základě podnětu NRZP ČR oznámil Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže zahájení správního řízení o přezkoumání úkonů zadavatele – České republiky, Ministerstva práce a sociálních věcí – v obchodní veřejné soutěži „Nejvhodnější návrh na uzavření smlouvy o zajištění administrace výplaty nepojistných dávek a dávek z oblasti státní politiky zaměstnanosti a provozování Karty sociálních systémů“. Znamená to, že úřad tuto věc začal šetřit a vyzval MPSV ČR a Českou spořitelnu a.s., aby předložily příslušnou dokumentaci. Zároveň je vyzval, aby se vyjádřily k podnětu NRZP. Vzhledem k tomu, že probíhá toto šetření a zároveň je v Senátu návrh zákona, který omezuje platební funkci sKarty pouze na dávky hmotné nouze, rozhodl se předseda Václav Krása vyzvat ministra práce a sociálních věcí, aby pozastavil vydávání sKaret.

*Připravil: Jiří Muladí,
(pp)*

**Jaké máte zkušenosti
s sKartou?
Napište nám o tom
do Vozky:**

Redakce: Pavel Plohák,
P.Plohak@seznam.cz

My víme, že máte ještě čas, ble, ble. V pekle je ovšem také krize! Proto vás tam potřebujeme, abyste nám ty vaše reformy zavedli co nejdřív, ble, ble.

Milan Linhart